

Portrommene

Hvis hennes gate er lang og grå, er Toras gate kort og bratt og mørkegrå. Tora må gjennom et portrom og opp en gammel trapp, mens Lillian har oppgang fra fortauet og trapp med steintrinn. Toras trapp knirker og er mørk, det står støvler og melkeflasker utenfor dørene, lukter av stekt sild, kleskott og våte sko ligger i oppgangen som en farge, noe tungt gråbrunt. Lillian synes hun har gått i disse gatene bestandig, det er som om hun er fanget i dem og alltid skal være her. Når hun hører om Tokio og New York og London i skoletimene, eksisterer de ikke, det er lyder, fortellinger. Verden er disse gatene og gatene i nærheten som ligner disse, er oppganger og kjellerboder, butikkvinduene, trikkeskinnene, kirkene, mennesker på fortauet, lekeplassen og portrommene.

Hos Lillian har de radiokabinett og gulvteppe, men Tora har hund, en stor schäferhund som sover under bordet, som har blikkfat med brødskorper og middagsrester, som logrer til Tora og slikker hendene hennes når hun kommer fra skolen, Taggen heter den. Tora går tur med den store hunden som alle ungene i gaten er redd for, det ser flott ut. Tora ligger på gulvet og ruller rundt og slåss med den, Taggen knurrer og har

gule spisse hjørnetenner og kan når som helst bite til i halsen hennes.

Når de er inne hos hverandre må de sitte ved kjøkenbordet eller stuebordet og tegne, lese eller klippe. Mange uker klipper de ut filmstjerner og limer dem inn i kladdebøker. Bordet flyter av papir og aviser og blader, fingrene er seige av lim, Lillian klapper utklippene flate mot kladdepapiret, hun rykkes inn i bildene, trekkes inn mot blek glatt hud, skinnende øyne, fuktige lepper, trette øyelokk, svømmende hår. De diskuterer hissig hvem som er penest. Tora holder på Elizabeth Taylor mens Lillian mener Jennifer Jones og Veronica Lake. Jennifer Jones kan Tora til nød være med på, men Veronica er ikke pen i det hele tatt. Lillian skjønner hvorfor, fordi hun, Lillian, ligner litt på Veronica Lake. Når hun står ved badespeilet og bare den ene lyspæren er tent og hun suger inn kindene og lukker øynene halvt, ligner hun.

Er de alene finner de frem lepestiftene og pudderet og børster håret og står foran speilet, eller de roter i foreldrenes skuffer for å finne noe spennende. Noen ganger kler de av seg og er nakne. Som oftest er de inne hos Tora, moren til Tora har jobb i butikk, Tora har nøkkel. Hun går ærend og skreller poteter og lufte Taggen, etterpå kan Lillian være inne hos henne. Broren til Tora sykler med blomsterpakker, moren er alltid sliten når hun kommer hjem, når hun hviler middag må de hviske.

Moren til Lillian er hjemme, hun rydder og støvsuger og baker og syr klær til Lillian eller syr om de som kommer fra Amerika. Helst vil hun at klærne skal ligne Benediktes. Moren lager middag og ser på klok-

ken og ser ut av vinduet, når hun begynner å se ut av vinduet er noe vondt alt, hvis det er solskinn er det som om lyset blir hardt og giftig, gjør kjøkkenet farlig og altfor tydelig. Faren kommer ofte for sent, når han har drukket sier ikke moren et ord mens de spiser. Lillian vil ut med en gang men kan ikke, hun må passe på, passe på at ikke noe hender. Faren legger seg, hun lister rundt, later som hun gjør noe, er der. Eller hun tørker opp med moren, forsøker å fortelle noe, moren er smal i ansiktet og hører ikke etter.

Benedikte. Bare navnet: Benedikte Schøning. Hun er ikke som de andre i klassen, hun snakker anderledes, frøken lar henne ofte lese høyt og er søt mot henne. Moren til Benedikte er fiolinistinne, hun har spilt på konserter. Det er noe ved Benedikte, noe som ingen av de andre har, et slags lys.

Det er en lang og kjedelig høst, de skreller poteter og går tur med Taggen, kladdebøkene er fulle av filmstjerner. De går på skøyter på lekeplassen som er sprøytet, det er for mange småbarn der. Et par ganger har hun og Tora vært sammen med noen gutter i buskene rundt lekeplassen eller i et av gårdsrommene når det ble mørkt om ettermiddagen, de har kledd av seg og sett på hverandre og vært nær hverandre. De har vært med på noe mørkt, noe ingen må få vite, etterpå har de aldri snakket om det. Lillian ønsker at de guttene flyttet fra gaten, ofte later hun som hun ikke ser dem eller går over på det andre fortauet når en av dem dukker opp.

Når de får penger til det går de på Badet. De hopper fra den glatte flisekanten og svømmer i bassenget, helst er de i dusjrommet og ser på de voksne damene. De

har tunge ufattelige bryster og hår under armene og hår under magen. Etterpå fniser de i garderobebåsen og beskriver de store ekle kvinnekroppene med latterkvalte bevegelser og stygge ord. De ser på sine egne glatte pikekropper, de kan ikke forestille seg at kroppene deres skal forvandle seg og forråde dem på denne måten. De går hjemover med vått hår, er oppstemte og urolige, de begynner å trette og er uvenner før de er kommet hjem.

Siden har de stått i Toras portrom sammen med litt større gutter, de dytter hverandre, napper luene av hverandre og løper gjennom portrommet og inn i gården eller ut på gaten. De er varme i ansiktene, svette på ryggen, en rastløshet river i kroppen, de løper, ler, står andpustne i portrommet, guttene får ikke ta på dem. Snart slutter guttene å komme. Moren spør hvorfor hun alltid skal være sammen med Tora, hvorfor kan hun ikke være sammen med Ellen i nybygget? Ellen da, som er yngre enn henne, som går i Metodistkirken og ikke har hverken hund eller nøkkel. Tora har fått små klumper i brystene som hun vil at Lillian skal kjenne på, når hun tar på dem sier hun au.

Lillian sitter ved kjøkkenbordet og tegner, hun er den beste i klassen i tegning. Hun ønsker hun hadde eget rom med gardiner og skrivebord med skuffer til å låse. Søndag morgen, mens moren lager frokost, pleier hun å krype opp i sengen til faren, kryper inntil varmen hans, snuser på ham, moren sier hun er for stor til det.

Hun går ærend, går i den lange grå gaten som har fanget henne med murgårder og fortau på begge sider, små butikker, oppganger, portrom. Lillian tenker på

hvordan hun skal få det, hun skal gifte seg og bo i pent hus og få mange barn. Kanskje blir hun malerinne. Hun ser på barna som leker på fortauet, skitne unger i tykke klær og votter som henger i sikkerhetsnåler på genserne. Sånn skal ikke barna hennes se ut, hun vil ha fire piker, de skal gå i like klær og ha langt hår og spille piano og fiolin. I ukebladene har hun sett berømte personer og kongefamilier, guvernanten til prinsesse Elizabeth og Margaret Rose av England har fortalt om prinsessene helt fra de var små i en serie som hun har lest hver gang. De er nesten alltid likt kledd, i hvite kjoler og hvite strømper, Margaret Rose er penest, hun og Tora er for en gangs skyld enige. Hun har sett bilder av vakre rom med store møbler og lamper, hun går fra rom til rom på myke tepper og setter roser i krystallvaser, hun ligger foran kaminen på en bjørnefell, hun har flere små hunder, hun tar imot gjester i sort eller gul kjole, hun har perlekjede og ringer på hendene.

Mor har vært på Tollboden og hentet pakke, Amerikapakke med klær som nesten ikke er brukt, tygg gummi, puderdåser og seriehefter og nylonskjorter. Og farvestifter, fete deilige farvestifter som ikke er å få kjøpt her. Dagen etter har hun stripete genser på og har farvestiftene og tygg gummi i ranselen. Hun deler de flate skivene i to, bare Benedikte får en hel. Benedikte tripper foran henne, slenger det lange mørke håret over skulderen. Det lukter peppermynte i klasserommet, de tygger sakte, lar klumpen ligge bak jekslene når de må svare på noe. I geografitimen sender Benedikte en lapp: Vil du være med meg hjem idag? Hun skriver ja på baksiden. Hun bør gå hjem og

si fra, men da må Benedikte gå omvei. Da de går ut skoleporten sammen kjenner hun Toras øyne i ryggen, Tora som vet om portrommene og alt det andre, Tora og hun som har vært nakne sammen, det knytter seg i henne, en kald redd knute. De går rundt parken og langs trikkeskinnene og kommer til gaten med gamle trehus og grå eller hvite murvillaer. Benedikte bor i en spiss grå murvilla med hage og gjerde og hageport. De står i en stor hall med trapp til annen etasje, det er teppe i trappen og musikk fra et rom. Lillian tar av seg støvlene, det banker i halsen, hun ser på paraplustativet, på kvinnehodet som står på en sokkel, de brede dørene, plantene. I stuen står fru Schøning, hun står i rød genser og sorte fløyelsbukser og spiller fiolin. Hun har langt sort hår og indianeraktig ansikt. Hun nikker, de lange myke tonene fortsetter, hun ser på notestativet, beveger buen, det er vakkert. Fløyelsbuksene, fiolinen, det sorte håret. Hun trekker det dypt og andpustent i seg, de bløte stolene, bokhyllene, maleriene, portièrene, lyset gjennom de store vinduene med trær utenfor. Fru Schøning legger buen fra seg, hallo lille venn, sier hun og spør hva Lillian heter. Heter du Lilli-Ann, sier hun. Hun sier ikke Lilljan slik alle andre gjør. Vi skal opp og tegne, sier Benedikte. De går opp trappen, forbi flere dører, Benediktes rom har skråtak og lys tapet, hun har filmstjerner på veggene og akvareller i ramme. Lillian spør hva alle rommene brukes til. Det ene er rommet til den eldre broren, det andre er Lillegutts rom, så er det mammas og pappas soverom og badet, sier Benedikte. Lillegutt er ute med Marit. Marit? Barnepiken vår, hun steller i huset og sånn også. Det dirrer i Lillian, hageport, eget rom og

skrivebord, moren med fløyelsbuksene og fiolinen, lillebror og barnepike. Men hund har de vel ikke?

Benedikte finner ark og setter seg ned med fargestiftene. Lillian ser ut av vinduet, på trærne utenfor, stakittgjerder og hekker. På skrivebordet er det rotete, klær og tøfler ligger slengt i rommet. Hun spør om de ikke kan rydde. Du kan rydde, sier Benedikte, jeg gidder ikke. Lillian rydder sammen tøyet på en stol, hun rydder på skrivebordet og i skuffene, etterpå vil kanskje fru Schøning si at hun er flink. Skjønne farger, sier Benedikte. Hun tegner damer med lange hengekrøller. Lillian tenker på hva Benedikte vil si hvis hun ble med henne hjem, kanskje har hun aldri vært i så små leiligheter. Lillian tegner en skøytebane full av barn. Så lekker, sier Benedikte. Fru Schøning roper på dem, Benedikte tar tegningene med, de får saft med isbiter og boller på det store kjøkkenet. Fru Schøning drikker te og ser på tegningene. Du er jo begavet, Lillian, sier hun. Hva gjør din mor? Gjør? Nei ingenting, hun er bare hjemme. Og din far da? Han er rørlegger. Jaså, er han rørlegger du, sier fru Schøning og så ler hun litt. Lillian blir varm i ansiktet, søler saft på genseren. Fru Schøning har glatte liksom nye hender, slike en får lyst til å ta på. Har dere kjøleskap, sier Lillian, det har vi ikke hos vårs. Lille venn, sier fru Schøning, det heter oss. Benedikte tar henne med opp igjen, Benedikte er lei av å tegne, hun sitter i vinduskarmen og ser trist ut. Flere ganger snakker Lillian til henne uten at hun hører. Hun tvinner det mørke håret i en dusk over skulderen, Lillian har lyst til å røre det, kjenne hvor tett og mykt det er, klemme Benedikte, si at hun skal smile. Hun kan ikke, hun som

har lekt i portrom og vært med på det ekle, hun kan ikke ta på Benedikte. Så gjør hun seg morsom, hun aper etter frøken og etter Tora og de andre i klassen, måten de går på, måten de snakker på, hun er god til å ape. Benedikte ler, hun aper også, de står krokete og ler og presser knærne sammen.

Går i Benediktes gate, forbi trær og hekker og hageporter og postkasser. Ennå er det leit at fru Schøning lo, at hun sa «vårs», men hun kan rette på det, hun kan rette på alt sammen.

Hun sitter på kjøkkenet med leksene, hun hører skritt i trappen. Hun hører det er Tora og hun hører de klaskende potene til Taggen mot steintrinnene. Hun sitter musestille, åpner ikke døren, tygger på blyanten. Det gnager i henne, midt i magen. Hun står bak kjøkkengardinen og kikker ned på gaten, på Tora som kommer ut av oppgangen med Taggen i bånd. Gnagingen stanser ikke, det gnager hele ettermiddagen og kvelden. Hun kan stikke bort til Tora, spørre om leksene. Hun gjør det ikke, hun har bestemt seg nå.

*

Før skolen er slutt det året, det er like før sommerferien — hun og Benedikte har vært bestevenninner lenge — de går i sommerkjoler og halvstrømper og plutselig ser hun hvor tykk Tora er blitt, hun har fått fete små bryster også. Og Tora er blitt svakere i flere fag, frøken har sagt det. Hun er jo bare en tykk dum pike som ikke kan gjøre henne noe. Har hun vært redd for Tora? Eller virkelig brydd seg om henne? Taggen er også blitt tykk, ungene i gaten roper Taggen og Tjukka når Tora går tur med hunden.

En gang utenfor melkebutikken, ser hun at Tora er på gråten når ungene begynner å rope. Lillian står på trappen, ser på alle ungene med skrubbsår og skitne turnsko, ser Toras rygg, hun later som hun ikke hører ropene og åpner døren og går inn i butikken.